DE BLOEDIGSTE OORLOG

DE BLOEDIGSTE OORLOG.indd 1 13-07-16 10:49

DE BLOEDIGSTE OORLOG.indd 10 13-07-16 10:49

INLEIDING

'Ik kom als ik dood ben vast in de hemel, want in de hel ben ik al geweest.'
Korea-veteraan Willi de Vries

'Als de knapste koppen van de wereld de slechtst mogelijke locatie moesten aanwijzen voor het uitvechten van een oorlog, dan hadden ze unaniem gekozen voor Korea,' zei de Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken Dean Acheson (1949-1953) eens. Het Koreaanse schiereiland, ongeveer zevenmaal zo groot als Nederland, is een nachtmerrie voor elk modern leger. Het gekreukte landschap met bergen tot wel twee kilometer hoogte is zo ruig dat grote delen alleen te voet bereikbaar zijn. Met tanks, jeeps, vrachtwagens, alles wat een leger mobiel en dus modern maakt, wint niemand in Korea een oorlog.

Alsof er sinds de Oudheid niets is veranderd aan oorlogvoering, maken voetsoldaten er het verschil. Maar juist voor deze infanteristen is Korea een spookbeeld. De koude lucht van het Aziatische continent zorgt ervoor dat het in de winter lang en hard vriest. Twintig graden onder nul is geen uitzondering. En niet zelden zorgt de kille noordenwind ervoor dat het nog kouder aanvoelt.

In de zomer is het niet veel beter. Warme en vochtige luchtstromen van de Grote Oceaan voeren buien aan die het land veranderen in een modderpoel. In de schaarse pauzes tussen de buien door

DE BLOEDIGSTE OORLOG.indd 11 13-07-16 10:49

verandert de wurgende blubber in stof dat alles aan het zicht onttrekt en in ogen, neuzen, monden en oren kruipt.

Uitgerekend in dit onherbergzame land werd de Koude Oorlog, die de ontwikkelde wereld van ruwweg 1949 tot en met 1989 scheidde in een communistisch en een kapitalistisch deel, tijdelijk heet. In 1950 viel het communistische Noord-Korea het kapitalistische zuiden binnen. Wat begon als een burgeroorlog groeide in enkele dagen tijd uit tot een conflict waaraan militairen uit ruim twintig landen deelnamen.

Noord-Korea wist China aan zijn zijde. Zuid-Korea werd gesteund door de Verenigde Staten en nog eens twintig landen die onder de vlag van de Verenigde Naties (VN) vochten of medische dan wel logistieke hulp verleenden. Het betrof Australië, België, Canada, Colombia, Ethiopië, Frankrijk, Griekenland, Luxemburg, Nederland, Nieuw-Zeeland, de Filippijnen, Zuid-Afrika, Thailand, Turkije, het Verenigd Koninkrijk, Denemarken, Italië, Noorwegen, India en Zweden.

Toen de strijdende partijen drie jaar later een wapenstilstand ondertekenden, was de grens tussen Noord- en Zuid-Korea nauwelijks verschoven. Maar de verliezen waren wel zo groot dat de Korea-oorlog de bloedigste oorlog sinds de Tweede Wereldoorlog mag heten. Hij zou gezien het aantal betrokken burgers en soldaten verhoudingsgewijs zelfs bloediger zijn dan de Eerste en de Tweede Wereldoorlog. De Korea-oorlog heet dan ook wel de derde wereldoorlog.

In een meedogenloos klimaat vochten op het hoogtepunt van de strijd pakweg een half miljoen Zuid-Koreanen, Amerikanen en andere VN-troepen tegen een overmacht van naar schatting achthonderdduizend Chinezen en Noord-Koreanen in wat de Amerikaanse geschiedschrijver en generaal buiten dienst Samuel Marshall de 'smerigste kleine oorlog van de eeuw' noemde. Daarbij sneuvelden naar schatting bijna tweehonderdduizend Zuid-Koreanen, zeker 33.000 Amerikanen en nog eens 3400 soldaten uit andere VN-lidstaten. Het aantal gesneuvelde Chinezen en Noord-Koreanen is nooit precies aan het licht gekomen. Maar het

Amerikaanse leger houdt het erop dat beide landen gezamenlijk 1,6 miljoen soldaten verloren. Het was de burgerbevolking die de grootste klappen opliep: van de circa dertig miljoen Koreanen overleefden zeker twee miljoen de strijd niet.

Toch hebben de enorme verliezen niet kunnen voorkomen dat Korea in de hele wereld in de vergetelheid raakte. Nooit kon de strijd in Korea uit de schaduw van de Tweede Wereldoorlog komen en in de jaren zestig werd de toch al schamele herinnering aan Korea ook nog eens verdrongen door de strijd in Vietnam: de eerste oorlog die de wereld op televisie kon volgen.

De Amerikaanse journalist David Halberstam merkte eens op dat in de jaren vlak voor de vijftigste herdenking van de Korea-oorlog in 2000 drie oorlogsfilms in de bioscoop verschenen: *Pearl Harbor, Wind Talkers* en *We Were Soldiers*. De eerste twee speelden zich af in de Tweede Wereldoorlog, de laatste in Vietnam.

De enige bekende bioscoopfilm over de Korea-oorlog is *MASH* uit 1970 en eigenlijk gaat zelfs *MASH* niet over Korea, maar over Vietnam. Toen de film werd gemaakt waren productiemaatschappijen bang dat een anti-Vietnamfilm niet goed zou vallen bij het Amerikaanse publiek. Dus werd gedaan alsof de beslommeringen van het mobiele legerhospitaal, het 'Mobile Army Surgical Hospital' (MASH), zich in de Korea-oorlog afspeelden. Alleen al de lange haardracht van de acteurs maakt duidelijk dat de film zich afspeelt in de jaren zestig en niet in de jaren vijftig, toen een gemillimeterde coupe onder soldaten mode was.

Ook in Nederland geldt de Korea-oorlog als een vergeten strijd. Uit onderzoek van het Veteraneninstituut, dat zich onder meer inzet voor de maatschappelijke waardering voor veteranen, blijkt dat net iets meer dan de helft van de Nederlanders weet dat er in Korea is gevochten. Nog minder, 41 procent om precies te zijn, is op de hoogte van het feit dat Nederlandse soldaten aan de oorlog deelnamen. Daarmee is het de minst bekende operatie van na de Tweede Wereldoorlog.

Toch vochten maar liefst 4748 Nederlandse militairen in verschillende lichtingen in Korea. Ruim 1300 van hen bemanden de

zes jagers en fregatten die Nederland gedurende de oorlog inzette. Het merendeel van de militairen vocht mee in de keiharde oorlog op het vasteland. Zij maakten deel uit van het Nederlands Detachement Verenigde Naties (NDVN). In totaal kwamen 121 soldaten om en raakten er vier vermist, waarmee de Korea-oorlog de bloedigste Nederlandse operatie is sinds de strijd voor het behoud van de kolonie Nederlands-Indië.

Dat Nederland de strijd toch is vergeten, is niet zo heel vreemd. Al tijdens de oorlog merkten soldaten bitter op dat journalisten en politici zich weinig van hun lot aantrokken. Die ervoeren de inzet vooral als een symbolische bijdrage aan de eerste VN-strijdmacht ooit. Daarna werd het niet veel beter. Er kwam weliswaar snel een monument (in 1959), maar aandacht van publiek en politiek bleef nagenoeg uit. Nog altijd verwijzen de Korea-veteranen van het NDVN naar hun eenheid als 'het vergeten bataljon'.

Net als in de rest van de wereld is de Korea-oorlog in Nederland overschaduwd gebleven door de Tweede Wereldoorlog. Specifiek voor Nederland kwam daar nog eens bij dat na de Tweede Wereldoorlog Nederlandse militairen in Nederlands-Indië vochten om de opstandige kolonie weer onder Nederlands gezag te brengen. Ook dat conflict overschaduwt Korea in de herinnering, al was het maar omdat bij die strijd veel meer militairen, circa tweehonderdduizend, werden ingezet en er veel meer, circa zesduizend, het leven lieten.

Zo kan het dat er boekenkasten vol zijn geschreven over Nederlandse militairen in de Tweede Wereldoorlog en Nederlands-Indië terwijl de lectuur over de Nederlandse inzet in Korea niet eens één plank vult. Bovendien is het belangrijkste boek voor leken slecht leesbaar. Het hoofd bureau contemporaine krijgsgeschiedenis op het ministerie van Defensie M.D. Schaafsma overlaadde zijn standaardwerk *Het Nederlands Detachement Verenigde Naties in Korea 1950-1954* met militaire vaktaal en details. Aangezien deze auteur zijn in 1960 verschenen boek anonimiseerde, is het vergeefs zoeken naar persoonlijke ervaringen.

Wel is er een Nederlandse film gemaakt over de Korea-oorlog,

Field of Honor, maar deze film, met acteurs als Ron Brandsteder en Bart Römer, flopte jammerlijk. Op de voorvertoning in Cannes in 1986 en de première in Utrecht volgden in Nederlandse dagbladen zulke slechte kritieken dat het grote publiek wegbleef. Ook de Korea-strijders zelf waren niet blij: 'Dit heeft niets met de Koreaanse Oorlog te maken. Dit is een film over seks en drank, misschien mooi voor het grote publiek, maar een belediging voor de mannen die er gevochten hebben,' zeiden ze in 1987 in *Het Parool*.

Pas sinds de vijftigste herdenking van de Korea-oorlog, in 2000, lijken kranten, tijdschriften en televisie de strijd in Korea te ontdekken. Er verschijnen artikelen die de oorlog in Korea alsnog duiden als een gedenkwaardige periode uit de geschiedenis. Omroepen vertonen documentaires, zoals in het geschiedenisprogramma *Andere Tijden*, waarin Korea-veteranen hun verhaal doen. Vaak voor het eerst en vaak voor het laatst.

Het aantal veteranen loopt hard terug. Allen zijn ze de zeventig gepasseerd en elke editie van het clubblad van de Vereniging Oud Korea Strijders meldt weer het overlijden van een of meer veteranen. Elk jaar zijn minder oud-strijders in staat tijdens de jaarlijkse herdenking in de Oranjekazerne in Schaarsbergen op te staan voor het *Wilhelmus*.

Dit boek heeft als oogmerk de herinnering aan de Korea-oorlog levend te houden en terug te blikken op een tijd waarin twee werelden elkaar naar het leven stonden. Het reconstrueert de uitzending, strijd en terugkeer van de eerste lichting Nederlanders in de Korea-oorlog, de lichting dus die nu het oudst is – de jongste veteraan is inmiddels 76 – en die toen verreweg de zwaarste verliezen leed.

Van de 636 militairen, inclusief twee verpleegsters, die op 26 oktober 1950 de loopplank van het troepenschip Zuiderkruis opliepen, zou bijna een op de drie sterven of gewond raken. Het grote aantal soldaten dat door alle ontberingen geestesziek werd afgevoerd, inspireerde de dokter van het detachement tot een van de eerste proefschriften op het terrein van *battle field fatigue,* nu

DE BLOEDIGSTE OORLOG.indd 15 13-07-16 10:49

bekend onder de naam posttraumatische stressstoornis. De doden kregen, zoals de voorzitter van de Vereniging Oud Korea Strijders Leen Schreuders eens opmerkte, twee regels in de krant in plaats van de pagina's die nu worden uitgetrokken voor gesneuvelde militairen.

Dit boek vertelt de geschiedenis van het eerste bataljon, het vergeten bataljon, op basis van archiefmateriaal en de geschreven of vertelde ervaringen van de militairen die er deel van uitmaakten. In de hoop dat de nagedachtenis aan hun oorlog niet met hun uitsterven verdwijnt.

DE BLOEDIGSTE OORLOG.indd 16 13-07-16 10:49

ELSEVIERS HISTORISCHE BIBLIOTHEEK

Deel 1
Robert Stiphout *Hitlers ongehoorzame hond*
En dertig andere historische reportages (2014)

Deel 2
De nacht van de 1.836 doden
En zesentwintig andere historische reportages (2015)

Deel 3
De executie van oom Koen
En 24 andere historische reportages over de
Tweede Wereldoorlog (2015)

Deel 4
Robert Stiphout *De bloedigste oorlog*
Het vergeten bataljon Nederlandse militairen in Korea (2016)

DE BLOEDIGSTE OORLOG.indd 2 13-07-16 10:49

ROBERT STIPHOUT

DE BLOEDIGSTE OORLOG

HET VERGETEN BATALJON NEDERLANDSE MILITAIREN IN KOREA

Elsevier Boeken

DE BLOEDIGSTE OORLOG.indd 3 13-07-16 10:49

Eerste druk (deze editie): juli 2016
Dit boek is in 2009 onder dezelfde titel verschenen bij L.J. Veen (1ste en 2de druk)

Illustratieverantwoording: foto's nr. 1 t/m 3 en 28 zijn afkomstig van Spaarnestad. Foto's nr. 4 t/m 19, 21 t/m 25 en 27 zijn afkomstig van het Nederlands Instituut voor Militaire Historie, Collectie Wim Dussel. Foto's nr. 20 en 26 zijn afkomstig van het Nederlands Instituut voor Militaire Historie, fotograaf onbekend.

© Elsevier Boeken 2016
Omslag: Peter ter Mors
Boekverzorging: jooZt Mattheij
Redactie en register: Liesbeth Wiewel
Foto omslag: NIMH
Foto auteur: NIMH
Kaarten: René van Asselt
Druk: Wilco, Amersfoort

Elsevier Boeken, Postbus 152, 1000 AD Amsterdam
Bestellen: www.elsevier.nl/boeken
ISBN: 978 90 3525 335 3 (boek) 978 90 3525 336 0 (e-book)
NUR: 686

INHOUD

Kaarten 6
Militaire eenheden en hiërarchie 8

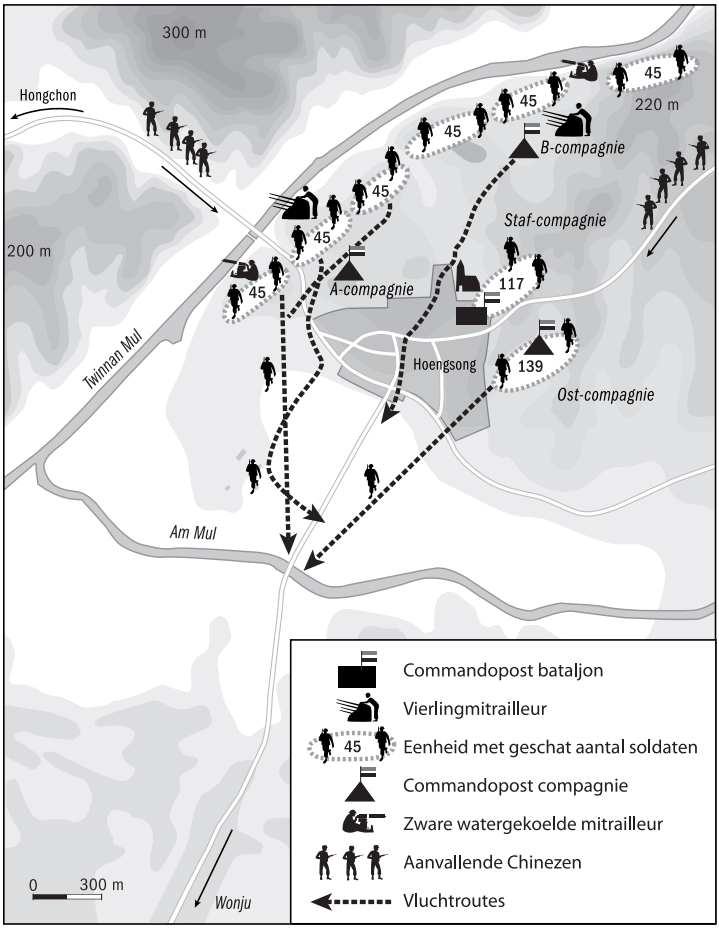
Inleiding 11

Hoofdstuk 1 Tegenstribbelend naar Korea 17
Hoofdstuk 2 Een nieuwe oorlog 42
Hoofdstuk 3 De vuurdoop 70
Hoofdstuk 4 De hel van Hoengsong 104
Hoofdstuk 5 Heuvel 325 138
Hoofdstuk 6 Op rust 161
Hoofdstuk 7 Het voorjaarsoffensief 178
Hoofdstuk 8 Nog één berg 208

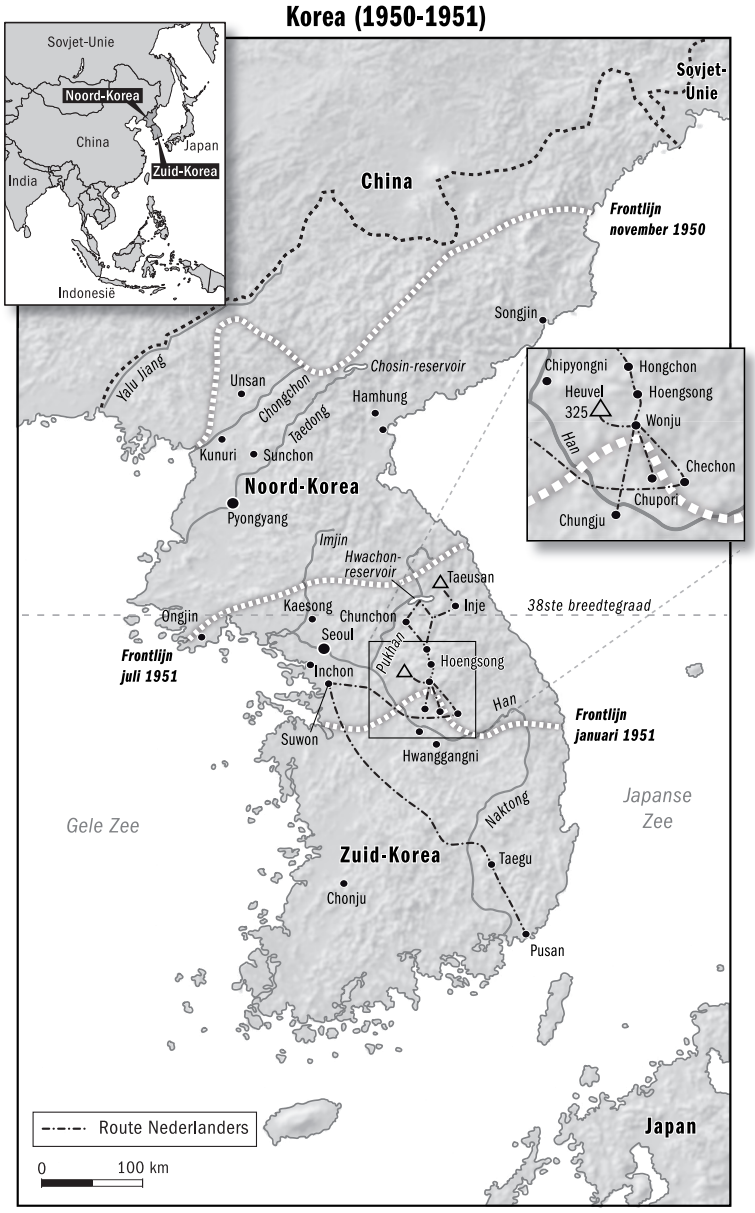
Epiloog 224

Dankwoord 229
Bronnen 232
Register 238
Over de auteur 243

Hoengsong 12 februari 1951

DE BLOEDIGSTE OORLOG.indd 6 13-07-16 10:49

DE BLOEDIGSTE OORLOG.indd 7 13-07-16 10:49

MILITAIRE EENHEDEN

Sterkte Amerikaanse eenheden in Korea

Eenheid	*Aantal soldaten*	*Bestaat uit:*	*Commandant*
Leger	**100.000**	**Twee of meer korpsen**	**Generaal**
Korps	**30.000**	**Twee of meer divisies**	**Luitenant-generaal**
Divisie	**12.000 tot 15.000**	**Drie regimenten**	**Generaal-majoor**
Regiment	**4500**	**Drie bataljons**	**Kolonel**
Bataljon	**700 tot 850**	**Vier compagnieën**	**Luitenant-kolonel**
Compagnie	**175 tot 240**	**Vier pelotons**	**Kapitein**
Peloton	**45**	**Vier groepen**	**Luitenant**
Groep	**10**	**–**	**Sergeant der eerste klasse**

Bron: David Halberstam, *The Coldest Winter* (New York, 2007)

DE BLOEDIGSTE OORLOG.indd 8 13-07-16 10:49

HIËRARCHIE

Nederlandse rangen tijdens Korea-oorlog

Officieren	*Onderofficieren*	*Manschappen*
Generaal	**Adjudant**	**Korporaal der eerste klasse**
Luitenant-generaal	**Sergeant-majoor**	**Korporaal**
Generaal-majoor	**Sergeant der eerste klasse**	**Soldaat der eerste klasse**
Brigadegeneraal	**Sergeant**	**Soldaat**
Kolonel		
Luitenant-kolonel		
Majoor		
Kapitein		
Eerste-luitenant		
Tweede-luitenant		
Vaandrig		

Bron: ministerie van Defensie

DE BLOEDIGSTE OORLOG.indd 9 13-07-16 10:49